

Sandra Elefteriadisová: Distribuce důvěry v pracovním a rodinném životě v době flexibility (v ekonomicky aktivní populaci města Liberce)

Bakalářská práce

Fakulta humanitních studií UK Praha

Červen 2007

Posudek oponenta

Práce obsahuje poměrně rozsáhlou teoretickou část, nabízí zacílení a hypotézy výzkumu a konečně zahrnuje i samostatný dotazníkový průzkum. Znamená to, že se autorka musela pohybovat v několika oblastech zkoumání, a že každou z těchto oblastí musela nějakým způsobem zvládnout. V tomto směru šlo jistě o práci, která byla pro studentku poučná a cenná. Asi jde o postačující postup pokud jde o naplnění požadavků na bakalářskou práci – mj. také prokázala určitou schopnost práce s literaturou a až na jednoho Ručka místo Tučka (str. 17) a na nejasné prameny na str. 18 – 19 a 29, nejsou myslím v odkazech a citacích chyby.

Čtenář však nesmí vstoupit do samotného postupu zpracování.

Lépe jsou nebezpečí spojená s porušením tohoto zákazu vidět na zpracovaném empirickém šetření. Ale samozřejmě, že nedostatky empirického šetření pramení z nezrůmělosti a nedostatečnosti teoretických, pojmových a operacionalizovatelných východisek.

Především prezentovaný výzkum nemá podobu empirického sociologického výzkumu. Jde o nepatrnou sondu do terénu. Autorka věnuje oprávněnou pozornost informacím o základní sociodemografické struktuře liberecké populace (mimochoem: jaký je rozdíl mezi „populací“ a „základním souborem“?) a také obecným poznámkám o reprezentativitě, výběru vzorku a dalších otázkách „řemesla“. Jenže vztah mezi jedním a druhým chybí. A nemůže tomu být jinak, když autorka pracuje s daty od 72 respondentů. A ještě na vztahy mezi indikátory použije výbavu SPSS pro kontingence a korelace, když přece tyto nástroje jsou využitelné oprávněně jen na ...hromadná data. A 72 dotazníků opravdu nemá a nemůže mít podobu hromadných dat. Tudíž se na ně postupy obsažené v SPSS nemohou korektně vztahovat. Tudíž vypovídací hodnota užití těchto postupů není ani ověřitelná, ani vyvratitelná. Tudíž poznatky z ní vyplývající mají stejnou podobu...Tudíž: je tato práce jen a jen zkušební kolo, které je jistě cenné, ale z principu je nelze vztahovat k žádné hypotéze. A už vůbec ne v dalších „středně lidnatých městech“ (Co tím autorka myslí? Jsou také „vysoce“ a „nízce lidnatá města“?). Už z tohoto důvodu nelze vůbec položit otázku po kvalitě výzkumu, tedy ani po žádném z hledisek této kvality – otázky validity, reliability a další jsou beze smyslu. Ostatně sama autorka se o odpověď na ně nepokusila (např. srovnáním kvót – jaké vlastně byly použity? – a skutečného rozložení základního souboru či populace Liberce)...

Týká se to ale i teoretických východisek. Autorka prezentuje balíky charakteristik „doby flexibility“ bez toho, že by se pokusila naznačit jak vztahový rámec, tak – a to především – obsahové souvislosti. Nejde prostě jen o výčet z Baumana, Reicha a Becka (či z části Bourdieu a Lasche), ale také o druhou stranu problému – Kellerovy kritiky by možná postačily pro poukaz na obsahové souvislosti a důsledky, které mají možná podstatnější návaznosti, ale také naznačují možné opaky důsledků, než jak jsou uvedeny v textu. Stejně tak při práci s vymezením statusu se najednou dovídáme, že (str. 17) „postoje lidí tak dle autorů ovlivňují: třídní sociální postavení, souhrnný status a mobilitní dráhy“. Jde o odkaz na Machonina, Gatnara a Tučka, str. 46. To snad opravdu nejde říci. Ani pokud jde o charakteristiku statusů a už vůbec ne pokud jde o přímočarost mezi statusem a postoji...

A také, podle mého názoru, nic z prezentované literatury neopravňuje autorku k tomu pojetí důvěry, s níž pracuje. Totiž, že jde o souhrn „celkové spokojenosti, pocitu bezpečí, jistoty a domova“. (str. 18). Tohle snad mohou být atributy kvality života (s řadou z nich se v této

souvislosti pracuje), ale s důvěrou jsou tyto indikace spojeny jak? Jako důsledek ne/důvěry? Nebo jako zdroj ne/důvěry? Nebo jak? Proč autorka pracuje s takto komplikovaným a obtížně zařaditelným vymezením, když existují balíky výzkumů důvěry, které přinášejí data z ČR, z různých vrstev, z různých zemí, data srovnatelná a využitelná, například v pojetí „důvěry všeobecné“ a „důvěry v instituce“, atd.?

Práce s agregáty je zajímavá, je vidět, že se autorka naučila s částí SPSS pracovat a určitě se jí to bude hodit. Ale k čemu to je? Když data jsou ze vzorku takového, jaký je.

Takže – metodicky byla práce pojata pěkně, ale ani naplňováním a už vůbec ne výsledky nemohla přinést ani potvrzení, ani vyvrácení celkového záměru, cílů, hypotéz... Negativní zkušenost je také zkušenost.

Práci doporučuji k obhajobě, protože autorka absolvovala podstatné kroky přípravy a realizace výzkumu a prokázala určitou schopnost práce s literaturou. I když, jak bylo řečeno, výsledky není možné posoudit, protože s nimi principiálně vzato nelze pracovat.

Doporučuji práci ocenit 25 kredity.

Libor Prudký
FHS UK

3. června 2007